

Zhrnutie teórie literatúry v abecednom poradí

Aforizmus	-stručný výrok s vtipnou myšlienkou
Anekdota	-krátky, vtipný príbeh o vymyslenej alebo skutočnej udalosti s vtipnou pointou
Animácia	-oživovanie neživých bábok hercami, ktorí ich vodia
animovaný film	-je založený na rýchlom striedaní kreslených obrázkov, ktorý vytvára dojem pohybu postavičiek - animácia - oživenie postáv
Archaizmy	-slová, ktoré sa prestali používať, lebo ich nahradili novšie slová -napr. <i>mrazivo</i> = <i>zmrzlina</i>
autorská reč	-rozpráva autor
bábková rozprávka	-vystupujú v nej bábky 1. maňušky - vodia sa na ruke 2. marionety - vodia sa zhora 3. javajky - vodia sa zdola paličkami
báj (mýtus)	-odráža primitívny názor človeka na svet -vysvetľuje predstavy ľudí o vzniku sveta, človeka, prírodných javov -vystupujú v nej bohovia, polobohovia a iné nadprirodzené bytosti -súbor bájí národa sa nazýva mytológia (bájoslovie) - <i>Ako sa zrodila Zem, Tatranská Kikimora</i>
Bájka	znaky: 1. vystupujú v nej zvieratá 2. vyslovuje mravné ponaučenie 3. používa humor a satiru (ostrý, útočný, zosmiešňujúci výsmech) 4. využíva alegóriu (inotaj) - nehovorí priamo o ľuďoch, ale skryto, obrazne o zvieratách 5. personifikácia - zvieratá majú ustálené ľudské vlastnosti (pažravý vlk, prešibaná líška...) 6. môže mať formu poézie alebo prózy -najznámejší bájkari: Ezop, Ivan Andrejevič Krylov, Jean La Fontaine
Balada	-epický žáner ľudovej slovesnosti znaky: 1. autor balady je neznámy (ak je ľudová) 2. krátky dej má rýchly spád 3. dej je smutný, pochmúrny a zvyčajne sa končí tragicky 4. často vystupujú nadprirodzené postavy a deje 5. magické čísla (3, 6, 9...) 6. pôvodne sa spievala - sociálna balada - rieši problémy biedy, osamelosti, vojny, utrpenia ľudí
básnická (rečnická) otázka	-autorova otázka, ktorá si nevyžaduje odpoveď alebo si na ňu autor odpovedá sám
Cestopis	-dielo zostavené na základe zážitkov z ciest autora, opis cesty
Dej	-je v epickom diele, -to, čo sa stalo v príbehu, udalosť v rozprávaní
Denník	-má formu krátkych denných záznamov zoradených v časovom poradí -zážitky z osobného alebo spoločenského života
Detektívka	-kompozícia je založená na zločine a pátraní po páchatel'ovi - detektív rieši záhadu , tajomstvo s prekvapivým, nepravdepodobným riešením -vyšetrovateľ sa snaží odovzdať vinníka spravodlivosti
detské populárne piesne	-veselé, hravé alebo poučné básne (texty), ktoré boli zhudobnené skladateľom, aby sa mohli spievať
Dialektizmy	-nárečové slová
Dialóg	-rozhovor dvoch alebo viacerých osôb

Dialogizácia	-prozaický alebo básnický text pretvárame na rozhovor (dialóg) dvoch alebo viacerých postáv
divadelná hra	-člení sa na dejstvá, obrazy a výstupy - jednoaktovka - ak má iba jedno dejstvo -divadelný prepis (adaptácia) - ak vznikne z iného žánru (napr. upraví sa z poviedky) - premiéra - prvé slávnostné verejné uvedenie hry - reprízy - ďalšie predstavenia-
Divadlo	-audio-vizuálne umenie (zrakovo-sluchové), ale kladie dôraz na sluchové vnímanie textu
dobrodružná literatúra	-pútavý, dramatický dej, motív dobrodružstva a nebezpečenstva
dobrodružná novela, román	-pútavý dej a dramatické situácie -dobrodružstvo = prekonávanie nebezpečenstva
dráma (dramatické dielo)	-prispôbené pre realizáciu ako: 1. divadlo - audio-vizuálne s dôrazom na sluchové vnímanie textu 2. film - vizuálno-auditívny s dôrazom na zrakové vnímanie 3. televízna hra - dôraz na sluch (text) 4. rozhlasová hra - auditívna (iba sluchová), nemôže použiť obraz dialogická forma - text v dialógoch, chýba rozprávač - inscenácia - uvedenie dramatického diela na scéne (divadelnej, rozhlasovej, televíznej) - tvorcovia : herci, režisér, scenárista, zvukári, osvetľovači, kostyméri a iní - dramatické žánre : 1. tragédia - boj jednotlivca s nepriateľom, v ktorom zahynie -- <i>kompozícia tragédie</i> : expozícia (úvod), kolízia (zauzlenie), kríza (vyvrcholenie), peripetia (obrat), katastrofa (vyvrcholenie) 2. komédia - jej cieľom je vyvolať smiech 3. činohra členenie : 1. vonkajšie - výstupy, obrazy, dejstvá 2. vnútorné - úvod, zápleтка, zauzlenie, vyvrcholenie, rozuzlenie
encyklopédia (náučný slovník)	-krátko, stručne, jasne vysvetľuje poznatky -forma výkladového slovníka -heslá usporiadané podľa abecedy alebo systematicky -využíva odborný (náučný) štýl
epická báseň	-je to báseň, ktorá má základné znaky rozprávania (dej, príbeh, hrdinov)
epické prvky	-príbeh, dej, hlavný hrdina, vedľajšie postavy
Epika	-má základné znaky rozprávania (dej, príbeh, hrdinov)
epiteton - básnický prívlastok	-prípíše predmetu zvláštnu, nezvyčajnú vlastnosť -má citové zafarbenie -napr. <i>so srdcom obrodenným</i>
Esej	-žáner výkladového slohového postupu zaujímavý, prítlačivo, esteticky, ale vecne chce presvedčiť a poučiť čitateľa -úvaha, ktorá sa zaoberá odbornou (najmä kultúrnou problematikou) -odborný štýl, ale aj rečnícky a umelecký - druhy : literárnohistorické, literárnokritické, jazykovedné, prírodovedné atď.
eufemizmus	-nepriame pomenovanie nepríjemnej skutočnosti pomocou básnického obrazu, aby sa zmiernil negatívny výraz (<i>odísť na večnosť, dodýchať</i>)
európska literatúra	-súhrn diel európskych autorov

Evergreen	-staršia populárna pieseň, ktorá osloví poslucháča aj dnes
expresívne slová	-citovo zafarbené 1. kladne citovo zafarbené - napr. zdrobneniny (deminutíva) 2. záporne citovo zafarbené - pejoratíva (<i>frajer, nafúkanec, fušer</i>) a vulgarizmy (nadávky)
Film	-zjednocuje obraz, zvuk, hudbu a slová -vzniká podľa filmového scenára : -tvorcovia : herci, režisér, scenárista, zvukári, osvetľovači, kostyméri, strihači a iní -druhy filmov : celovečerný-krátky, hraný-animovaný, dokumentárny, prírodopisný a pod.
filmová rozprávka	-rozprávka spracovaná tak, aby ju mohli hrať herci vo filme
filmová výprava	technici osvetľovači maskéri a kostyméri kameramani producent - výber scenára a zabezpečuje finančné prostriedky režisér - usmerňuje hercov, kameramanov, tvorcov scény zvukári strihači kaskadéri
filmový scenár	-dve časti: 1. reč postáv -(dialógy a monológy) postáv 2. scénické poznámky - požiadavky na kameru, zvuky, svetlo, pohyb postáv atď. 1. literárny scenár - dialógy, opisy prostredia a činnosti postáv 2. technický scenár - obsahuje aj pokyny pre kameru a inú filmovú techniku
forma literárneho diela	-spôsob, ako autor text napísal -napr. forma sonetu, povesti, rozprávky atď.
Gradácia	-stupňovanie (napr. 3-hlavý drak, 6-hlavý drak, 9-hlavý drak)
Hádanka	-skryto pomenúva predmety, javy na základe ich vonkajších vlastností alebo vnútornej súvislosti -sú vyjadrené otázkou, na ktorú treba odpovedať
historická poviedka	-v popredí sú medziľudské vzťahy alebo iné problémy -história slúži iba na spestrenie deja
Historizmy	-slová, ktoré sa prestali používať, lebo zanikol jav, ktorý pomenovali -napr. <i>grifel' - starý nástroj na písanie</i>
hlavný hrdina	-sústreduje sa okolo neho dej
humorné dielo	-autor používa humor, vtip, žarty -vyvoláva smiech
Hymna	-má charakter oslavy, velebenia, vyjadruje vznešené myšlienky
ja-rozprávanie	-autor (rozprávač) sa stotožňuje s hlavnou postavou textu
kolektívny hrdina	-hrdinom nie je jednotlivec, ale skupina osôb, postáv
Komika	-humor v diele 1. situčná komika - vznikne smiešna, humorná situácia 2. charakterová komika - humorne pôsobia vlastnosti a konanie postavy 3. slovná komika - humorný výber, použitie slov, myšlienok
Komiks	-epický žáner (príbeh), ktorý pozostáva zo série obrázkov -dialógy sú v slovných bublinách -vznikol v USA
Kompozícia	-usporiadanie tematických a jazykovo-štylistických prostriedkov do jedného celku (textu) 1. vnútorná kompozícia - téma, postavy, prostredie

	2. vonkajšia kompozícia - strofy, spevy (poézia), kapitoly, diely (próza), výstupy a dejstvá (dráma)
Konflikt	-rozpor medzi postavami v texte 1. postava1 - postava2 2. postava-spoločnosť 3. postava sama so sebou
Legenda	-hovorí o svätých, apoštoloch, Panne Márii, Ježišovi atď. -oslavuje ich vieru, zázraky, utrpenie, mučenie -u nás: <i>Život sv. Konštantína, Život sv. Metoda, Legenda o svätom Svoradovi a Benediktovi</i>
literárne druhy	-lyrika, epika, dráma
literárna postava	-osoba, ktorá vystupuje v texte a. hlavná postava - okolo nej sa sústreďuje dej, rozprávanie b. vedľajšie postavy - ostatné
Literatúra	a. v širšom zmysle - všetky slovesné diela (písomnosti) b. v užšom zmysle - iba umelecké texty <u>rozdelenie:</u> 1. vecná literatúra - má sprostredkovať informácie, poznatky (vecnosť, presnosť) a. <i>odborná</i> - veda b. <i>publicistická</i> - médiá c. <i>administratívna</i> - úradné písomnosti 2. umelecká literatúra (krásna literatúra, beletria) -jej úlohou je estetický zážitok čitateľa, používa fikciu autora a. <i>lyrika</i> b. <i>epika</i> c. <i>dráma</i>
literatúra faktu	-kladie dôraz na fakty a vedecké údaje, ale používa aj umelecké jazykové prostriedky, aby vyvolala aj estetický čitateľský zážitok, preto patrí k umeleckej literatúre
literatúra pre deti a mládež	-diela, ktoré sú zámerne určené detskému príjemcovi
Fudová pieseň	-pôvodného autora nepoznáme, zachovávala sa ústnym podaním, je kolektívnym výtvorom ľudu -obsahom a melódiou vyjadruje city, myšlienky a túžby ľudu <u>druhy:</u> 1. pracovné piesne - trávnicke, pastierske a valašské, banické 2. zbojnícke - o živote zbojníkov 3. regrútske, vojenské - odvádzanie vojakov na vojnu, život v kasárňach 4. Púbostné - o láske - vyjadrujú radosť a šťastie, ale aj sklamanie a smútok 5. uspávanky - uspávanie detí, pomalé, smutné, tiché, pokojné 6. obradové - spojené s prírodnými zákonitosťami (napr. príchod jari) a udalosťami v živote človeka (svadba, pohreb, krst) 7. koledy - obradové piesne o Vianociach - narodení Ježiša, pastieroch, anjeloch... 8. žartovné - zmysel pre humor, vtip -zberatelia - Ján Kollár, Mikuláš Schneider Trnavský, Viliam Figuš Bystrý
Fudová slovesnosť	-pôvodného autora nepoznáme, zachovávala sa ústnym podaním, je kolektívnym výtvorom ľudu -vyjadruje city, myšlienky a túžby ľudu
lyrické prvky	-úvahy, duševné stavy, opisy prírody
lyricko-epická báseň	-prelínajú sa v nej lyrické aj epické prvky
lyrický hrdina	-autor sa stotožňuje s hrdinom básne, ktorým vyjadruje svoje pocity, myšlienky, nálady

lyrika	-vyjadruje pocity, myšlienky, nálady autora (nemá dej) <u>druhy</u> : 1. osobná - osobné problémy a pocity autora 2. spoločenská - všíma si situáciu a problémy v spoločnosti 3. prírodná - opisuje prírodu a dojmy z nej 4. Púbostná - o láske 5. reflexívna - uvažuje, premýšľa
lyrizovaná próza	-literárny smer 20.storočia znaky : -dej, ale aj pocity, nálady, predstavy, myšlienky -poetický rytmus viet -básnické trópy -rozprávkové motívy a motívy prírody
magické (čarovné čísla)	-často sa vyskytujú v rozprávkach, napr. 3, 6, 9
metafora	-vzniká prenášaním vlastnosti na základe vonkajšej podobnosti -napr. <i>pole jedna živá tvár</i>
modlitba	-náboženská skladba, autor sa obracia k Bohu s prosbou o splnenie žiadosti alebo s poďakovaním
monológ	-prehovor jednej postavy
muzikál	-žáner hudobného divadla -spája text, hudbu, spev, tanec
národná literatúra	-súhrn diel autorov jedného národa (napr. slovenská literatúra)
náučná literatúra	-texty o vedeckých objavoch a historických faktoch -prvoradá je poznávacia funkcia - oboznamuje a sprostredkováva poznatky -ale má aj estetickú funkciu - vyvoláva umelecký zážitok, lebo používa aj umelecké jazykové prostriedky
nonsens	-nezmysel v literatúre - Lewis Carroll, Miroslav Válek, Ľubomír Feldek, Daniel Hevier, Tomáš Janovic, Štefan Žáry
novela	-epický žáner stredného rozsahu -dej odráža všedný život -zobrazuje jeden príbeh, udalosť -menej postáv -výrazný záver
obsah literárneho diela	tvoria ho: a. hlavná myšlienka (pointa) - posolstvo, zámer, odkaz autora, čo chcel v texte vyjadriť b. téma - o čom je text
óda	-báseň, ktorá vyjadruje obdiv, oslavu k nejakej téme (národ, sloboda, príroda, mladosť) -vyznačuje sa nadnesenosťou a pátosom
odborný, náučný štýl	-jasné, presné, zrozumiteľné vyjadrovanie, odborné slová
paródia	-komická, satirická napodobenina iného literárneho diela (napodobňuje sa obsah a forma), ale často sa zveličuje -cieľom je pôsobiť humorne alebo zosmiešniť pôvodné dielo
pásmo rozprávača pásmo postáv	1. pásmo rozprávača - text rozpráva rozprávač, on je nositeľom rozprávania a. ja-rozprávanie (priame rozprávanie) - autor sa stotožňuje s niektorou postavou, je prítomný v príbehu (1. osoba) b. on-rozprávanie (autorské rozprávanie) - rozprávanie v 3. osobe 2. pásmo postáv - priama reč postáv a. monológ - prehovor jednej postavy

	b. dialóg - rozhovor viacerých postáv - tvoria ho repliky (prehovory) postáv
personifikácia (zosobnenie)	-prenáša (pripisuje) ľudské vlastnosti neživým predmetom a javom -napr. <i>vietor spieval</i>
pieseň	-spája poéziu a hudbu má znaky poézie -strofy, rým, rytmus, refrén, metafory, epiteta atď.
počítačová hra	-audio-vizuálny charakter -oproti iným žánrom umožňuje aktívne zapojenie prijímateľa do deja - interaktivita -druhy: aventura (dobrodružstvo, riešenie rôznych úloh), simulácia, stratégia, logické, športové hry atď.
poézia	-viazaná umelecká reč (text) vo veršoch (báseň)
populárna literatúra	-zameraná na neobyčajné osudy a hrdinstvá -senzačnosť, dejovosť, emocionálnosť
populárna pieseň	-určená širokým vrstvám obyvateľstva -vyjadruje pocity a vkus príslušnej generácie -podlieha móde -autormi sú textári a hudobní skladatelia
porekadlo	-vyjadruje múdrosť, skúsenosť, ale nemá poučný význam
povešť	-epické rozprávanie -môže byť prozaická, ale aj veršovaná -majú skutočný základ (udalosť, osobnosť, miesto a pod.) -často veľa neskutočných, fantastických javov, nadprirodzených bytostí a schopností druhy: 1. historické - významné udalosti a osobnosti z histórie 2. miestne - príbeh spojený s určitým zaujímavým miestom 3. heraldické - vysvetľujú pôvod znaku, erbu - bylina - ruská ľudová povešť o moci a sláve starej Rusi a bohatieroch
poviedka	-zachytáva jednu udalosť zo života, vystupuje menej postáv - historická poviedka - dôraz sa kladie na medziľudské vzťahy, konflikty, ktoré sú zasadené do historického prostredia
pranostika	-predpovedajú javy (počasie) na základe dlhého pozorovania prírody
presah	-nehoda medzi rytmickým a vetným členením veršov (väčšinou, keď veta presahuje do ďalšieho verša) -opakom presahu je slabičný verš (verš = veta)
príležitostná báseň	-vznikla ako reakcia na nejakú výnimočnú udalosť
prirovnanie	-porovnáva dve veci pomocou spoločnej vlastnosti a vyzdvihuje tak porovnávanú vlastnosť -porovnávacie spojky ako, sťa, jak, ani -napr. (človek) <i>mocný ani dub</i>
príslovie	-krátky ľudový výrok s mravným ponaučením
prostredie	-miesto, kde sa odohráva dej
próza	-súvislý, neveršovaný (neviazaný) text
reč postáv	-hovorí postavy v monológoch a dialógoch
relácia	-časť televízneho alebo rozhlasového programu -má podobu správy, oznámenia, predstavenia a pod. -obsah je utvorený podľa jej cieľa (zábavná, poučná, súťažná, súťažnozábavná...)
reportáž	-epický žáner -autor sa pridáva faktov, ale ich aj hodnotí -je subjektívna - vlastný názor autora -využíva štylisticky príznačné slová

režisér	-nacvičuje hranie s hercami (riadi ich, ako majú hrať) -je tvorcom koncepcie stvárnenia drámy
robinsonáda	-jej témou je boj jednotlivca alebo malej skupiny o záchranu na opustenom mieste -(podľa románu <i>Robinson Crusoe</i> od Daniela Defoa)
román	-veľký rozsah -množstvo postáv -komplikovanejšie, rozvetvenejšie dejové línie druhy: historický román - čerpá námet z minulosti pri zobrazení jednotlivca, spoločnosti historické fakty si môže autor prispôbiť historicko-dobrodružný román - čerpá námet z minulosti a vyznačuje sa dobrodružným dejom western - čerpá námet z čias osídľovania Divokého západu z prostredia Indiánov, kovbojov, hlavnou myšlienkou je boj za spravodlivosť robinsonáda - jej témou je boj jednotlivca alebo malej skupiny o záchranu na opustenom mieste dievčenský román - určený dievčatám hlavnou postavou je mladá hrdinka, jej citový život a konflikty v škole, rodine a pod. biografický román - autor vychádza zo životopisných údajov o osobnosti fakty môže dopĺňať vlastnou fikciou detektívka - kompozícia je založená na zločine a pátraní po páchatel'ovi, detektív rieši záhadu, tajomstvo s prekvapivým, nepravdepodobným riešením, vyšetrovateľ sa snaží odovzdať vinníka spravodlivosti -generačný román - ak zachytáva osudy viacerých generácií v dlhšom časovom úseku
rozhlasová hra	-je určená pre rozhlas a. pôvodná rozhlasová hra - už od začiatku napísaná pre rozhlas b. rozhlasová adaptácia - dielo, ktoré bolo dodatočne upravené pre rozhlas -základný prostriedok je slovo (text) -nepoužíva zrkovú princíp (rozhlas nemá obraz), preto je veľmi dôležitý zvuk a zvukové efekty
rozhlasová rozprávka	-chýba v nej vizuálna (zrková) stránka - nahradia ju zvukové efekty, podrobnejšie zoznámenie s dejom, prostredím, postavami
rozprávací slohový postup	-najčastejšie používaný autormi -vyznačuje sa dejom (príbehom, udalosťou) -nositeľom deja a napätia sú slovesá
rozprávač	-nevstupuje do deja, ale ho rozpráva
rozprávanie	-hovorí o skutočnej alebo vymyslenej udalosti
rozprávka	-vyjadrujú túžbu po spravodlivosti a dobre -víťazí v nich dobro nad zlom, krása nad škaredosťou podľa autorstva: 1. ľudové - kolektívny autor (ľud), ústne podanie (zberateľ Pavol Dobšinský) 2. umelé, autorské - jeden známy autor (spisovateľ) podľa obsahu: 1. fantastické - čarodejné postavy a predmety 2. realistické - namiesto čarovných vecí postavy používajú rozum a vtip 3. zvieracie - hrdinami sú zvieratá s ľudskými vlastnosťami podľa formy: 1. prozaické - súvislý text 2. básnické - verše, poézia 3. dramatické - určené pre rozhlas, televíziu, rozhlas, divadlo
rým	-zvuková zhoda slabík na konci veršov typy:

	<ol style="list-style-type: none"> 1. združený - aabb 2. striedavý - abab 3. obkročný - abba 4. prerývaný - abcba 5. postupný - abcabc
rytmus	-pravidelné striedanie prízvuchých a neprízvuchých slabík
scenárista	-píše scenár = prepracuje pôvodný text na dialógy a monológy postáv a doplní ich scénickými poznámkami
slabičný verš	-verš sa zhoduje s vetou alebo jej časťou (opak je presah)
slang	-slová, ktoré používa istá skupina ľudí s rovnakými záujmami alebo povoláním
sonet (znelka)	<p>-skladá sa zo 14 veršov, ktoré sú zoradené do dvoch 4-veršových a dvoch 3-veršových strof (4-4-3-3)</p> <p>-v závere je výrazná pointa, vyvrcholenie, zhrnutie</p> <p>-pochádza z antickej literatúry</p>
stopa	<p>-rytmická jednotka vo verši</p> <p>-skladá sa z niekoľkých slabík - prízvuchých (_) alebo neprízvuchých (U) -napr.:</p> <p>daktyl= _ U U</p> <p>trochej= _U</p> <p>jamb= U_</p>
strofa	-skupina veršov oddelená od ďalšej strofy
svetová literatúra	-súhrn diel z literatúr rôznych národov, stali spoločným majetkom celého ľudstva
sylabický veršový systém	-verše majú rovnaký počet slabík (typický pre romantizmus)
symbol	<p>-vzniká na základe zaužívaného (ustáleného) označenia</p> <p>napr. <i>srdce = láska, orol=sloboda, Tatry=Slovensko</i></p>
štylistické figúry	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>slovné</u> - sú založené na opakovaní slov <ol style="list-style-type: none"> a. anafora - opakovanie slov na začiatku za sebou idúcich veršov, napr. možno mi tvojich úst sa odrieknuť//možno mi ruku nedostat//možno mi v dialky žiaľne utieknuť... b. epizeuxa - opakovanie slova alebo slov vo verši za sebou, napr. koho rada vidím, koho rada vidím 2. <u>rečnicke</u> <ol style="list-style-type: none"> a. rečnicke otáзка - autorova otázka, ktorá si nevyžaduje odpoveď alebo si odpovedá sám b. rečnicke zvolanie - zvolanie autora (lyrického hrdinu) 3. <u>zvukové</u> <ol style="list-style-type: none"> a. aliterácia - opakovanie rovnakých alebo zvukovo podobných hlások, napr. Duní Dunaj a luna za lunou sa valí
televízia	<p>-audio-vizuálny charakter</p> <p>-televízne vysielanie (televízny vysielateľ - prijímač)</p> <p>-úlohy: zábava, poučenie, informácie atď.</p>
televízna hra	<p>-audio-vizuálny (sluchovo-zrakový) žáner, dôraz je na sluchovom vnímaní textu</p> <p>-domáce, rodinné príbehy</p> <p>-menej postáv, ale zložitejšie, podrobnejšie charaktery</p> <p>-dôraz na dialógy (text) a detaily</p>
trópy	<p>-nepriamo označujú predmety, javy</p> <p>-vznikajú prenášaním významu pomenovania z jedného javu na iný - prenesené pomenovania</p> <ol style="list-style-type: none"> a. epiteton (básnický prívlastok) - pripisuje predmetu zvláštnu vlastnosť, má citové zafarbenie <p>-napr. <i>so srdcom obrodenným</i></p> <ol style="list-style-type: none"> b. metafora - prenesenie vlastnosti na základe vonkajšej podobnosti (<i>more klasov</i>)

	<p>c. personifikácia - prenesenie ľudskej vlastnosti na neživý predmet (<i>nebo sa hnevá</i>)</p> <p>d. metonymia - prenesenie významu na základe vnútornej súvislosti -autor za dielo (<i>kúpiť Benku, čítať Hviezdoslava, milovať Mozarta</i>) -nástroj (<i>živiť sa perom, hrať hlavou, vyberaný jazyk</i>) -materiál (<i>kúpiť orech-nábytok, kúpiť norka-kožuch</i>) -iné súvislosti: <i>ležať na šestke-izbe, milovať fľašku-alkohol, zjedol celý tanier-jedlo, Slovensko vyhralo-hokejisti, hrad reagoval okamžite-prezident</i></p> <p>e. symbol - vzniká na základe zaužívaného (ustáleného) označenia, napr. <i>srdce = láska</i></p> <p>f. prirovnanie - porovnáva dve veci pomocou spoločnej vlastnosti a vyzdvihuje tak porovnávanú vlastnosť -porovnávacie spojky ako, sťa, jak, ani -napr. (človek) <i>mocný ani dub</i></p> <p>g. alegória - nepriamo, utajene vyjadruje určitú myšlienku -napr. zvieratá v bájke predstavujú ľudí</p>
tvorcovia hry	-herci, režisér, scenárista, zvukári, osvetľovači, kostyméri, kulisári a iní
tvorcovia inscenácie drámy	<ol style="list-style-type: none"> 1. dramaturg - vyberá dielo na divadelnú realizáciu 2. režisér - tvorca spôsobu stvárnenia hry 3. herci - stvárnajú postavy 4. výtvarník scény - tvorca scény (kulisy a pod.) 5. hudobný skladateľ - tvorca scénickej hudby 6. a osvetľovači, zvukári, kostyméri atď.
variácie	-motívy sa opakujú s drobnými zmenami
vecná a umelecká literatúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. vecná literatúra - má sprostredkovať informácie, poznatky (vecnosť, presnosť) <ol style="list-style-type: none"> a. odborná - veda b. publicistická - médiá c. administratívna - úradné písomnosti 2. umelecká literatúra - jej úlohou je estetický zážitok čitateľa <ol style="list-style-type: none"> a. lyrika b. epika c. dráma
vedecko-fantastická literatúra	-science-fiction (SCI-FI) spája súčasné poznatky z vedy a techniky s fantáziou a predstavami, ktoré sa ešte neuskutočnili -žánre: vedecko-fantastický román (poviedka, novela)
verš	-jeden riadok v básni
viazaná umelecká reč	-dodržiava pravidelný rým a rytmus
video	-záznam zvuku a obrazu na pamäťovom médiu (videokazeta, CD, DVD)
voľný verš	-znaky: <ol style="list-style-type: none"> 1. nedodržiava pravidelný rým a rytmus 2. rôzna dĺžka veršov 3. rôzne umiestnenie veršov 4. rôzne typy písma -jeho opakom je viazaný verš
zdrobnenina	-vyjadruje nežný cit, kladný citový vzťah, zjemňuje význam slov
zludovená pieseň	-jej autora poznáme, vyjadruje cítenie ľudu a ľud ju prijal za svoju - zludovela